

Templomaink összetartó ereje II.

Működő lelki közösségek

Kihasználva az Aradi Római Katolikus Esperesség kiseratosi tanácskozását, amit a közösen koncelebrált szentmise után tartottak, egyenként beszélgettünk el a jelen volt plébánosokkal, akikről a templomaikban érvényesülő összetartó, megtartó erő, a náluk zajló hitélet, illetve az egyházi ingatlanok állaga felől érdeklődtünk.

A templomhoz édesgetni a fiatalokat

Ft. Gróza János kisjenői plébános szerint Kisjenőben és a hozzá tartozó filiákon komoly gondot jelent, hogy az általános iskola elvégzése után a fiatalok túlnyomó része Aradon, Temesváron, Nagyváradon, esetleg Gyulán tanul tovább, ezért Kisjenőben az idősek vagy a fiatalok szülei maradnak. A közösségépítő munka abban nyilvánul meg, hogy a plébánián hetente bibliaórát szerveznek, de létrehozták a helybeli Kolping Családot is, amely heti program alapján működik. Minden évben Kolping-tábort is szerveznek, hogy minél jobban a plébániához kössék a fiatalságot. Ugyancsak közösségépítő jellege van a templombúcsúnak, az évente megszervezett anyák napi ünnepségnek is. Az egyházközséghez tartoznak a gyulavarsándi, az ottlakai, az ágyai, a feketegyarmati és a simándi katolikus hívek is. A katolikus szempontból szórvány-nak számító településeken nagyon nehéz a közösségépítés, hiszen a gyermekek hittanórára sem járnak. Éppen ezért a plébános a templombúcsúkat, a keresztlőket, sőt a temetések alkalmait is arra használja, hogy a közösséghez édesgesse a fiatalokat. A templomok kielégítő állapotban vannak, közülük a kisjenőinek és a simándinak kifejezetten jó az állaga, de a székudvari és a gyulavarsándi templomokon is sokat dolgoztak a javításuk érdekében. Az egyházi ingatlanok felújításakor számíthatnak az érintett polgármesteri hivatalok jóindulatára, de az egyházi földeknek a jövedelme is komoly pénzforrást képez. Az egyházi földeket minden településen visszaszolgáltatták, míg a Kisjenői Katolikus Iskola épületéért évek óta perelik a várost, hasztalan.

A kisiratosi katolikus templomot tavaly újrafedték, idén a villanyhálózatot újítják fel benne

Tíz éve perelnek

Ft. Kalapis Damián Aradon, a Mosóczy-telepi, illetve a szilvástelepi hívek lelki gondozását végzi. A hit megtartó erejét a hittanórák rendszeres megszervezésével próbálja előmozdítani. A fiatalok egy része közel jár a 30 évhez, de a szentmiséken rendszeresen ministrálnak. Ugyanazt szolgálják a vajdasági Nagybecskerekre, illetve Seloblatra szervezett autóbussos kirándulások. A két templom karbantartását, felújítását az utóbbi években támogatja az Aradi Polgármesteri Hivatal, de a hívek támogatására is számítani lehet. Közel 10 éve pereskednek az egykori felekezeti iskolaépületnek a visszaszerzéséért, egyelőre eredmény nélkül, de reménykednek. Annál is inkább, mert a Bukaresti Legfelsőbb Bíróság semmisnek nyilvánította a kommunizmus idején az egyháztól kicsikart adományozó levelet. Attól kezdve az épületnek ugyancsak adományozással történt továbbadását is semmis-

A kiseratosi esperességi ülés a templomban tartott közös szentmisével indult

nek kellene nyilvánítani, de hát nem történt meg. Jelenleg éppen a Baptista Líceum működik benne.

Számíthat a hívek és az önkormányzat támogatására

Ft. György Zoltán nagyiratosi plébános hatáskörébe tartozik a nagyvarjasi és a kisvarjasi katolikus hívek lelki gondozása is. A hit megtartó erejét növelik a vasárnaponként rendszeresen megtartott szentmisék, ezenkívül hitoktatást végeznek az iskolában, míg a plébánián maga foglalkozik a hitoktatással. Nyáron közös kirándulásra viszik a gyermekeket, akik ezáltal is összeforrt közösséggé válhatnak. Emellett Rózsafüzér-társulati csoportok működnek, de schönstatti zarándok Mária-szentély is vándorol az emberek között, tehát otthon is csoportosan imádkozhatnak, erősíthetik a hitüket. Minden település megünnepli a templombúcsúját, amikor vendégségbe járnak egymáshoz. Szerencsére, mindhárom településen magyar ajkú hívek laknak, ezért egy nyelven folyik a hitélet, ami ugyancsak közösségerősítő hatást fejthet ki. Az egyházi ingatlanok közül a nagyiratosi parókia és a templom is javításra szorul, ugyanott évek munkájával, helyi erőből építették meg a ravatalozót. E munkában, illetve a templomok javításában is rendszeres támogatást nyújt a Nagyiratosi Polgármesteri Hivatal, de olyan eset is volt, amikor Arad Megye Tanácsától kaptak támogatást a felújítási munkálatokra. A nagyiratosi templom fedelét tavaly megjavították, jövőre szeretnék kívülről újravakolni és festeni, aminek a költségeihez gyűjtést szerveznek, de az önkormányzat támogatására is számítanak. Az egyházközség 10 hektár földjét – amiből 5 hektár Nagyiratoson, 2 Nagyvarjason, míg 3 hektár Kisvarjason található – visszakapták, különböző társulások művelik meg, a termés hasznát az ingatlanok javítására fordítják.

Négy nyelven prédikál

Ft. Salman Demeter vasárnaponként Nagylakon 10 órától magyar, 11.30 órától szlovák nyelvű szentmisét celebrál, de mindkettőn románul is imádkoznak. Ugyanaznap 15 órától Szemlakon román–magyar nyelvű, 17 órától Nagyperegen német, szlovák, román és magyar nyelvű imákkal kísért szentmisét celebrál. A plébánosnak nagyon fontos, hogy mindenki az anyanyelvén imádkozzon, beszéljen Istennel. A négy templom jó állapotban van, a javításukhoz az érintett polgármesteri hivatalok, de a kormány is hozzájárult. A négy településen működő egyházközség visszakapott 39 hektár földet, de Szemlakon az evangélikus, az ortodox és a református kollégákkal együtt évek óta perelik a polgármesteri hivatalt az egyházi földekért. Onnan az egyházközség 15,38 hektár szántóföldet remél visszakapni. Nagy gondot jelent az utánpótlás, hiszen kevés gyermek születik, miközben a nagylaki katolikus családok Szlovákiába költöznek.

Erős katolikus közösségi élet Pécskán

Ft. Czeglédi Ferenc pécskai plébános erős közösségben szolgál, ahol a hívek száma közel 2900. A templomban működő egyházi szervezetek igen tevékenyek, ugyanis a Rózsafüzér Társulatnak közel 130 tagja van. Ugyancsak működik a Kolping Család, a Szent Antal Társulat, a Jézus Szíve Társulat, amelyek hit- és közösségépítő tevékenységet folytatnak. Az iskolában szakképzett hitoktató, míg a parókian a plébános végzi a hitoktatást. Idén egymillió forintot kaptak a

Magyar Kormánytól a plébániaépület tetőszerkezetének a felújítására. Mivel a templom műemlék épület, a rajta végzendő felújításokat nagy szakértelemmel kell kivitelezni. Az egyházi földekből eddig 5 hektárt kaptak vissza, a további 18 hektár visszaszolgáltatását folyamatosan igénylik.

Templomjavításhoz mindig összefog a falu

Zilahi András kiseratosi plébános szolgálja a kürtösi, a mácsai és a szentmártoni katolikus híveket is. Legnagyobb gond Szentmártonon mutatkozik, ahol a szentmiséket 6-8 hívő látogatja. Mácsán magyarul és németül, míg Kürtösön magyarul és románul folynak a szertartások. A legnagyobb közösség Kisiratoson él, ahol a számuk megközelíti az 1700-at. Pontosan nem lehet tudni, hányan vannak, mert a roma származásúak állandóan vándorolnak a település és Arad között. Az egyházi földek közül Kisiratoson, Mácsán és Szentmártonon 5-5 hektárt kaptak vissza, Kürtösön nem volt földje a katolikus egyháznak. A termés ellenértékét a templomok javítására fordítják. Tavaly Mácsán megjavították a templom tetőjét, a toronyrészt felújították. Idén is javították rajta, de jövőre marad a nagy munka, a falak külső vakolása, festése. A szentmártoni templomot évek óta a Németországba vándorolt hívek támogatásával javítgatják, de a parókia lassan tönkremegy, mert a lakója nem sokat törődik vele. A legnagyobb munka a kiseratosi templomon zajlik, amelyen tavaly felújították a tetőzetet, idén szeretnék befejezni a régi villanyhálózat teljes felújítását. Idén az Arad Megyei Tanácsától 15 ezer lejes támogatást kaptak a munkálatokra. Ha a templom felújításra szorul, a falu megmozdul munka, de támogatás szempontjából is. Ugyanakkor a helybeli polgármesteri hivatal is rendszeresen segít, a jelenlegi alpolgármester egyben a templom gondnoka is. A hitélet legjobban Kisiratoson működik, ahol Rózsafüzér-Társulat, a Schönstatti Mária Közösségben 3 Mária-kép vándorol folyamatosan a családok között. A Kisiratoson működő Pio Atya Gyermekekthon bentlakói nemcsak az iskolát, hanem az egyházközséget is gyarapítják, közülük hárman bérmlakoztak, de rendszeresen kikerülnek közülük elsőadózók is.

Egyedül szolgálja a legnagyobb gyülekezetet

Az Aradi Római Katolikus Esperesség legnagyobb egyházközsége az arad-belvárosi, amelynek a plébánosával, **p. Blénesi Róbert** minorita házfőnökkel beszélgettünk a hit megtartó erejének az érvényre jutásáról. Amint kifejtette, bár fogyatkozó közösségről van szó, a szentmiséket sokan látogatják. Működő lelki közösségek is tevékenykednek, közülük a Harmadrendű Közösség, a Rózsafüzér Társulat, a Karizmatikus Közösség, a Neokatekomunális Útkövetők, taizéi csoport, de más imacsoportok is működnek. Ezzel párhuzamosan elindult egy liturgikus felkészítő csoport, ami a kórusban meg is valósult, egy állandó ifjúsági csoport kiépítésén is dolgoznak, amelynek tagjaival kirándulásokat szervezhetnek, illetve állandó felkészítő során tudnak folyamatos kapcsolatot tartani a gyermekekkel és a fiatalokkal. Az egyházközségben vannak olyan szegények, akik nem csupán ebédet kapnak naponta, hanem lelki támaszra is szorulnak. Mivel a belvárosban van a templom, oda nagyon sokan betérnek imádkozni, de a koncertek miatt is, amelyeknek helyet ad. Nagy ünnepek előtt, illetve a nyár folyamán egyre több koncertet tartanak a templomban, ahova olyanok is bejönnek, akik nem tartoznak az egyházközséghez, de vonzalmat éreznek, Istennel való meghitt találkozóhelynek tartják a templomot. Noha papként egyedül szolgál, idősekkel is foglalkoznak, idős-, illetve beteglátogatásokat tart rendszeresen. A Minorita Rendház jóvoltából naponta 40-50 rászoruló kap ingyenebédet. A templomban magyar, román és német nyelven zajlik a hitélet, de vasárnap délben bolgár nyelvű szentmisét is tartanak.

Mivel egyedül szolgál, a hittanórák megtartásában igénybe veszi György testvér, illetve a teológiát végzett szlovák kántornő segítségét.

Veszélyben a Felső-Bega völgye református templomai

A Temes megyei magyar közösségek rohamos fogyásnak indultak a rendszerváltás utáni években. A szórványosodási folyamat felgyorsult, a magyar közösségek lélekszáma nagyjából a felére csökkent az utóbbi negyed évszázadban. Sok magyarlakta település iskolájában már csak fakultatív tantárgyként választhatják a diákok a magyar nyelvet. Ebben a helyzetben felértékelődött a templom közösségmentartó szerepe, ahol magyar nyelven hirdetik az igét és magyarul beszélhetnek egymással gyülekezeti tagok. Az alig 100-200 lelket számláló magyar református gyülekezetek azonban saját erejükkel képtelenek fenntartani a templomaikat. A Bega felső folyása mentén három olyan település is van – Igazfalva, Nagybodófalva és Szapárfalva –, ahol a templomok a szó szoros értelmében „viharvert” állapotban vannak, és sürgős felújításra szorulnak. Mindhárom református gyülekezetet az 1890-es évek elején alapították és a maguk nemében egyedülálló templomok az 1900-as évek elején épültek.

Igazfalva vihar sújtotta temploma

Az igazfalvi templomot Alpár Ignác, a neves műépítész tervezte, a kivitelezésénél személyesen felügyelt. Felépítéséhez három évre volt szükség. Egyedi a környéken a négy főtornyával.

Az igazfalvi templom teljes felújításra szorul. Annál is inkább sürgős beavatkozásra van szükség, mert tavaly augusztusban egy orkánerejű szél alaposan megrongálta, idén szeptemberben pedig egy még erősebb szélvihar leborította a templom tornyát.

Nt. Czapp István igazfalvi lelképásztor szerint a gyülekezet mindvégig erején felül támogatta a templomfelújítást. „Tavaly két magyarországi pályázatunk is nyert, amelyeket a Teleki Alapítványhoz és az Emberi Erőforrások Minisztériumához nyújtottunk be, tavaly decemberben a Magyar Kormány is támogatta tekintélyes összeggel a templomjavításunkat.”

A legutóbbi vihar előtt úgy tűnt, hogy célegyenesben van a templomtorny felújítása: megkötötték a szerződést egy lugosi céggel, amely vállalta, hogy leemeli és felújítja a tornyot, majd visszahelyezi a helyére. Már folyamatban volt a felújításhoz szükséges faanyag és bádoggal történő beszerzése, amikor a vihar ledöntötte és teljesen tönkretette a tornyot. „Mindannyian veszteségként éljük meg a templomunk megcsonkulását, eszmei értéke felbecsülhetetlen számunkra. Az igazfalvi református közösségnek igazi otthona volt a templom, az elmúlt több mint száz évben számtalan közösségi esemény

Igazfalvi torony

helyszíne. De a nagy veszteség mellett is érvényesült a templom közösséget összetartó ereje: a vihar másnapján, aki csak megtehetette, Ihsz János polgármester, tanácsosok, a presbitérium tagjai, fiatalok és idősek valamennyien segítettek a romok eltakarításánál, és azóta is folyamatosan dolgozunk a lugosi kivitelező vállalat embereivel együtt a templom részlegesen beszakadt tetőjének a kijáratán” – nyilatkozta Czapp István lelképásztor.

Eredetileg 83 millió forint gyűlt össze a templomjavításra, ezt a legutóbbi vihar után 1 millió forinttal megtoldotta a Magyar Kormány és Vésztő testvértelépülés is 3 millió forinttal sietett az igazfalviak segítségére. A torny felújítása után következne a tetőcsere, a vízelvezető rendszer és a csatornázás,

a külső falak festése, a toronyóra visszaállítása és más munkálatok, ezekhez még nincsenek meg a szükséges források. „1-3 év alatt szeretnénk a teljes templomot feljavítani, és úgy átadni a gyülekezetnek, hogy még további 100 évet is kibírasson” – nyilatkozta nt. Czapp István lelképásztor.

Két rossz állapotban lévő templomot „örökölt” a szapárfalvi lelképásztor

Az egymással szomszédos Szapárfalva és Nagybodófalva református templomainak felújításán nt. Csizmadia Ferenc, idén tavasszal megválasztott szapárfalvi lelképásztor fáradozik. Mindkét gyülekezetnek ő a lelképásztor és mindkét templom sürgős felújításra szorul, de a tiszteletes úr erőfeszítéseinek köszönhetően a templomok, legalábbis a nyári időszakban, alkalmasak istentiszteletre és egyéb közösségi rendezvények megtartására.

A nagybodófalvi református templom 1903-ban épült és sürgős felújításra, megerősítésre szorul. „Amikor három és fél évvel ezelőtt ide érkeztem, lelkesen elkészítettem egy számítást a felújításra, de közben kiderült, hogy a probléma sokkal nagyobb – nyilatkozta Csizmadia Ferenc lelképásztor –, akkor statikai felméréseket végeztünk és szakértői vizsgálatot kértünk. Kiderült, hogy a tető nagyon súlyos és nyomja a falakat, amelyek alul nincsenek összekötve, így nyomja széjjel őket. Egy pár hete elkészült a felújítási terv, amiben benne van, hogy össze kell kötni a falakat betongerendákkal, felül pedig vasgerendákkal, emellett a vízelvezetést is sürgősen el kellene végezni, hogy a templom ne romoljon tovább. A templom egyik oldalán süllyedésnek indult, a falai az alaptól a tetőig pár helyen megrepedtek, bent a boltív elvált a falaktól. Vizesek, penészesek a falak, belül a padlózat sok helyen besüppedt. Mindenekelőtt egy erős konszolidációt kell végezni rajta, megerősíteni, hogy ne süllyedjen, összefogni a falakat, új padlózatot készíteni, vizet levezetni, a vizesedést megállítani, penészt a falakból kiirtani. Aztán kívül-belül vakolni kell a templomot. Amióta 2014-ben megérkeztem a gyülekezetbe, ablakokat tettünk, és a volt esperes úr támogatásával a tetőt is lecsereletem. A további munkálatok több mint egymillió lejtbe kerülnének, de forrásaink egyelőre nincsenek. A templom rossz állapotban van, de ha ezekre a munkálatokra kapunk támogatást, akkor rendbe tudjuk hozni.

PATAKI ZOLTÁN
FOLYTATÁSA A IV. OLDALON

Az egyház megtartó ereje a szórványközösségben

Arad – A reformáció ötszázadik évéhez érkezünk. Fél évezred küszöbén vessünk számot azzal, hogy az emberi tettekben sokszor láthatatlanul munkáló hit miképpen testesül meg, szemeink előtt nyilvánvaló formákat öltve. A múlt, jelen és jövő határán állva – ha kicsit is szétnézünk magunk körül – láthatjuk azt, hogyan lesz a célból reménység, a kitérésből eredmény és a megvalósulásból újabb kihívásokra készülő akarat. Ezt mind a hit táplálja, mely minden élő emberben benne kell, hogy legyen.

Az állandóan változó világnézeteink között semmi marandót nem vagyunk képesek felmutatni, csupán egy dolgot, az örök változhatatlanságot, azt a reménységet, mely mindig előreviszi az egyént és a közösséget. Így tekintünk vissza az Aradi Református Egyházmege elmúlt fél évezredére is. Örökösök vagyunk ennek a szép helynek, viszontagságos történelmünknek, emlékeknek, melyeket csak mi élünk meg és vágyainknak, amik a szívünkben élnek.

Az Aradi Református Egyházmege viszonylag fiatal intézmény – bár helyesebben fogalmazva inkább közösségnek kellene neveznünk –, alig több mint két évtizede alakult meg, miután önállósodott a Temesi Református Egyházmegeétől. A két egyházmege sokáig alkotott egy közös egyházmeget. Történelmi adatok szerint azelőtt is különböző egyházmegekhez tartoztak gyülekezeteink (pl. Békés-bánáti-, Zarándi- és Nagyszalontai Egyházmegek a Trianon előtti időszakban).

Ahogy hozzászórtunk a világ változásaihoz, úgy rajzolódott át a határvonalak is gyülekezeteink élete felett. Nemcsak a határok, hanem sokszor még a világnézetek is módosultak, de az emberekben megmaradt az a győzedelmeskedő hit, mely által mély, személyes kapcsolatot tudtak fenntartani az egy nyelvet beszélő, azonos értékrendet valló elődeink.

Ezeket a dolgokat szem előtt tartva kell közelítenünk egyházmegeink jelen életének megértése felé, ismerve azt, hogy mára szórványközösséggé váltunk, s azon gyülekezeteinkben is, ahol még több százan alkotják a közösséget, lassan elindultak a szórványosodás útján.

Egyházmegeink a reformáció 500. évének kezdetén 5533 gyülekezeti tagot számláltak a 20 anya-, illetve a két leányegyházközösségben. Szórványainkat az anyaegyházközösségek hozzájárulása révén tartjuk fent és látogatjuk. A 25 templomunkban és imaházunkban 15 lelkész és egy cseh anyanyelvű diakónus teljesít szolgálatot. Talán itt kell megemlíteni azt is, hogy a javarészt magyar anyanyelvű gyülekezeteink mellett van egy cseh gyülekezetünk is Nagyperegen, illetve Szemlakon a néhány idős gyülekezeti tagunk német anyanyelvű.

Az arad-gáji református templom

Vannak gyülekezeteink, melyek a reformáció kezdeti idejében jöttek létre (közülük Feketegyarmat és Vadász esetében a XII–XIII. századból való műemlék templommal is rendelkeznek), és vannak egészen új gyülekezeteink is, ahol a gyülekezeti élet megszervezése és a templom megépítése néhány évtizede (vagy még ennél is kevesebb ideje) valósult meg (pl. Angyalkút, Zimándköz, Németszentpéter, Pécska).

Templomaink java része kielégítő, vagy jó állapotban található. Jóleső érzés dicsekedni azzal, hogy a rendszerváltás óta épült meg a Mosóczy-telepi, a gáji, az angyalkúti és a németszentpéteri templom, toronnyal lett ékesítve a pécskai református istenház, sőt az elmúlt évtizedben szinte minden templomunk fel lett újítva.

Az a tény, hogy templomaink viszonylag jó állapotban vannak, tükrözi nemcsak híveink áldozatkészségét, hanem hitüket is. Mai szolgálattévőként – bár sokszor kerülünk váratlan körülmények sodrásába – mindvégig érezhetjük azt, hogy híveink az egyházhoz való tartozásban látják megmaradásu-

kat. Nem véletlenül, hiszen az egyre kiszámíthatatlanabb hónapokban szükség is lesz arra a hitre, melyet egyedül Isten igéjéből meríthet az ember.

Komolyan fel kell vennünk a harcot az elvilágiasodással szemben is. Úgy érezzük, hogy ami Nyugat-Európában már végbement, lassan a mi vidékeinken is megtörténik. Mivel nem szeretnénk azt látni, hogy embertársaink sorra hagyják el családi otthonaikat, feledkeznek meg közösségükről, ahonnan származnak, és válnak egy idegen rendszer kiszolgáltatottjaivá, ezért célokat és eredményeket kell felmutatnunk.

Ne várjuk el, hogy mások tegyék ezt helyettünk! Nekünk kell tenni érte. A hit önmagában halott – tanítja az apostol –, annak meg kell mutatkoznia a világban,

láthatóvá kell lennie. A reformáció évfordulóján rengeteg rendezvényen vehetünk részt. Felemelő és közösségépítő alkalmak ezek. De ne felejtjük el, hogy az ünnep után mi még tovább akarunk élni, és jól akarjuk érezni magunkat. Ahogy nemzetünk legtekintélyesebb mai politikusa fogalmazott (épp egy reformáció rendezvényen): még kérünk ötszáz évet a Kárpát-medencében!

Ennek eléréséhez szükségünk lesz arra, hogy folytassuk a munkát. Hat napon át dolgozz... a hetedik nap az Úrnak, a te Istenednek nyugodalomnapja – hangzik a Tízparancsolat tanítása. Dolgozzunk ezen! A szántóvető ember fogja meg az eke szarvát, a tanító Isten- és emberszeretetre nevelje gyermekeit, az orvos ápoljon, a mérnök építsen... a lelképásztor kereszteseljen!

Isten áldja meg népünket és azokat a közösségeket, ahova bennünket a maga képére és hasonlatosságára életre hívott!

LÓRINCZ LORÁND-PÉTER
vadász lelképásztor, egyházmegei sajtófelelős

Az arad-ségai egyházközség és a Marosi Főesperesség

Ft. és ns. Király Árpád marosi főesperessel, arad-ségai plébánossal a római katolikus templomoknak a hit- és közösségépítő, megtartó erejét járjuk körbe a következő beszélgetésben.

– Főesperes úr, hogyan érvényesülnek a bevezetőben jelzettek az egyházközség, illetve a főesperesség vonatkozásában?

– Minden egyes ember életében meghatározó szerepe van a hitnek, ezért alapvető fontosságú a hívek lelkében éltetni a hitet, a reményt és buzdítani őket a szeretetre. Hasonlóképpen az Isten, az ember, illetve a népiünk, az anyanyelvünk és kultúránk iránti szeretetre. Az arad-ségai templomban vasárnaponként két magyar, illetve egy román nyelvű szentmisét tartunk, amelyeken elég szép számban vesznek részt a hívek. Ugyanakkor bekapcsolódnak a templomfenntartó kérdésekbe is. Tavaly óta rendeződött az arad-ségai római katolikus egyházközség helyzete, mivel a minorita atyák jóvoltából hivatalosan is a plébánia nevére lehetett írni a templom, illetve a parókia telkét. Valamikor Arad katolikus híveinek a lelkigondozását a minorita atyák vezették, így az 1936-ban szükségképpén épült kistemplom és parókia alatti, valamint körülötte lévő 5000 négyzetméteres telket is a Minorita Rendház nevére tekkönyvezték. Akkoriban még létezett a parókia épülete, amit óvodának használtak, a kommunizmus idején azonban a földterület egy részét államosították. Közben a parókiát lebontották, de hosszas utánajárás eredményeként, a Temesvári Római Katolikus Püspökség közbenjárására, a minorita atyák beleegyezésével tavaly sikerült az arad-ségai plébánia nevére tekkönyveznünk a legutóbbi beépítésektől megmenekült, mintegy 3300 négyzetméter telket. A közelmúltban befejeztük a visszacsatolható területnek a bekerítését. Mivel a telken keresztülhalad egy sétány, azt nem lehetett felszámolni, ezért a játszótérként használt területnek egy részét nem lehetett az egyházközségre tekkönyveznünk. A járdákig azonban minden olyan területet bekebeleztünk, amit csak lehetett. Egy kisebb rész miatt nézeteltérésbe is kerültünk egyik tömbháznak a lakótársulásával, mivel a használatukban van egy részükre jóváhagyott kisebb telek. Azon nekik egy szabadterti játékasztaluk, illetve egy kerékpármegőrzőjük működik. A békesség érdekében a jelzett területet meghatározatlan időre a használatukban hagytuk, de nem mondunk le róla. Mint említettem, a templom elődje szükségképpén épült, ezért nem volt joga földterülethez, ami a minorita atyák nevére szerepelt.

– Az egyházi ingatlanok milyen jogi helyzetben, illetve állapotban vannak az egyházközséghez tartozó Tornyan és Szederháton?

– 2003-ban, amikor Tornyát átvettem, 5 hektár termőföldje volt az egyházközségnek, amelyhez eredetileg további 24,5 hektár termőföld tartozott. A tulajdonjogot bizonyító iratok azonban elkallódtak, ezért újra felkutatam és a Pécskai Polgármesteri Hivataltól peres úton visszaszereztem. Az akkori prefektus – akinek a nevét nem akarom megemlíteni, noha többször is jártam nála kihallgatáson – azt mondta: ami szabad hely van, abból szolgáltatásáért vissza az egyházi földeket! Tekintve, hogy más szabad hely nem volt, a sertés- és marhalegelő széléből különítették el számunkra az egyház földterületét. A tornyai egyházközség visszakapta a 24,1 hektár egyházi földet, aminek a hasznából rendben tudjuk tartani a

templomot és a plébániát. Szomorú dolog, hogy nem az eredeti helyen kaptuk vissza a jó minőségű földünket, ami nemesi Marczybányi-adomány, de a többi adományozott föld is kiváló minőségű volt. Így vesztettük el a Mária-kápolna mellett lévő területet is, de hát mindez a múlté. A tornyai templom körül bekerítettük az egyház területét, beleértve a parkot is, mert az egykori Marczybányi-kiskastély turisztikai céllal újították fel. Tehát oda sok vendéget várnak, a parkot viszont tisztán szeretnénk megőrizni, ezért az átjárót reggel kinyitják, este bezárják. Azért tesszük, mert az ottani román fiatalok éjszaka a parkban hancúroznak, tönkreteszik a padokat is, ezért éjszákára bezárjuk. Miután bezártuk, a parkon kívül lévő Piéta-kápolnát megsúfolták. Tudtommal a park melletti utat korszerűsíteni kívánják, ezért a Pécskai Polgármesteri Hivatalt felszólítottam: a parkon kívül építsenek egy járdát is!

– Milyen állapotban van az ottani templom?

– Kívül nagyon jó állapotban van, belül viszont két évig száradni hagytuk a falakat, tavaly a bejáratnál sikerült lefesteni. A Tornyához tartozó szederháti templomot is sikerült kívül-belül rendbe tenni. A templomot közös megegyezés alapján, a római katolikus hívek mellett a görög katolikus és az ortodoxok is rendszeresen használják. Ebből a szempontból Arad megyében a szederháti templom egyedinek számít, de két felekezet több helyen is használ azonos templomot. Példának okáért, az ágym református templomban a helybeli református hívek mellett a katolikusok számára is szentmisét tartanak. Közös megegyezéssel, ugyanabban a templomban mindenki a saját anyanyelvén vagy a vallásának megfelelő módon imádkozhat az Úrhoz.

– Szederháton volt-e termőföldje a katolikus egyháznak?

– Ott nem volt, de az a terület, amit a hívek az építéskor bekerítették, az megmaradt, noha a jelenlegi tekkönyv szerint a telek valamivel kisebb. Ez azonban így is rendben van, mert nincs, aki rendben tartsa, gyomtalanítsa. Azt közös takarítással szoktuk megoldani. Hasonló a helyzet az ottani temetővel is, amelynek a karbantartásával komoly gondjaink vannak. Nem csak az ottanival, minden temetővel hasonló a helyzet, mert a hívek előregednek, fogynak, ezért csak közös takarításnak a megszervezésével kezelhető a helyzet. Szerencsére, a hívek megértést tanúsítanak, anyagilag támogatják a temetőknek a takarítását, a rendben tartását. Tornyan a nagy temető egyik sarkában van a zsidó hitközségnek a temetkezési helye is. A szederháti kis temető állítások szerint a katolikus egyház tulajdonát képezi, amit viszont iratokkal nem tudunk bizonyítani. Ezért a hívekkel közösen tartjuk karban, de a Pécskai Polgármesteri Hivatal is jóindulattal viszonyul hozzá, segíteni szokott a takarításban.

Támogatják a templomok felújítását

– Az egyházi ingatlanok, a templomok felújításához kaptak-e támogatást?

– Mióta Bognár Levente Aradon alpolgármester, azóta rendszeresen kapunk támogatást, ezért az aradi templomokról elmondható: szépen rendbe vannak téve kívül-belül. Vagyis nem csupán az épületeknek a felújítására, hanem a használatuk kulturált módjához szükséges fűtőrendszer korszerűsítésére is jutott támogatás. Ugyanakkor azt is el kell mondani, hogy a hívek is lelkiismeretesen hozzájárulnak az anyagi gondoknak az enyhítéséhez. Komoly problémát

jelent a gyermekhiány miatt mutatkozó apadás, városon és falun egyaránt.

– A Marosi Főesperesség területén, vagyis Arad megyében milyen állapotban vannak a Római Katolikus Egyház ingatlanjai?

– Az Aradi Esperesség viszonyait jobban ismerem, Kiszénőtől Nagylakig mindent megtettünk az egyházi földeknek a visszaszerzéséért, de tudtommal sem a Pankotai Esperesség, sem a Vingai Esperesség területén nincsenek komolyabb ilyen jellegű gondok. Legnagyobb gond a visszakapott területeknek a gondozása, a termőre fogása, ugyanis sok helyen használhatatlan, meddő területeket kaptunk vissza, amelyek keveset vagy egyáltalán nem teremnek.

– Arad megyében gondot okoznak-e a németek kitelepedésével elnéptelenedett katolikus templomok? Tudtommal a temeshidegkúti (Zábrani) templom alapos felújításra szorul...

– Én viszont úgy tudom, hogy azt román görög katolikusok használják, csak hogy kevesen vannak, ezért a templom külső felújítását nem tudják felvállalni.

– Mit tud az odvosi katolikus templomról, amely a teljes összeomlás határán van?

– Arról manapság múlt időben beszélhetünk, ugyanis a bánsági részen több katolikus templomot az elnéptelenedés miatt lebontottak. Így kaptunk mi is harangokat. Az odvosi templomból megpróbáltuk menteni a menthetőt, ezért a Temesvári Katolikus Püspökség jóváhagyásával az odvosi templomnak a padjait az arad-mikellakai templomba mentettük át, ahol Balogh László plébános úr szervezésében azokat felújították, újrafestették. Az értékes keményfa padok tehát ma is szolgálnak.

– A legtávolabbi szórványban, Menyházán milyen állapotban van a katolikus templom?

– Ott sokat jártunk az egyházi ingatlanok ügyében: azt mondják, az óvodaépület egyházi ingatlan volt, most is óvodaként szolgál. Az egyházi tulajdont azonban nem tudjuk bizonyítani, ezért nem lehet visszaigényelni sem. Egyszer egy németországi házaspár a menyházai templomban óhajtott megesküdni, amit teljesíteni tudtunk számukra. Menyházán még él egy fél katolikus család, vagyis a hölgy ortodox vallásúhoz ment férjhez, tehát nála van a kulcs. A templomon sikerült felújítani az esővíz-elvezető csatornákat. Oda havonta egyszer kiutazik Petar Stoianovics seléndi plébános, aki a helybeli gyógyászati központban tartózkodó katolikusoknak tart szentmisét. A gyógyászati központban dolgozó egyik orvos ugyanis katolikus, ezért a katolikus beutaltakat a templomba irányítja. Magam is többször tartottam ott román-magyar nyelvű szentmisét, amelyen rendszeresen közel 30-an vettek részt, noha Menyházán csak két katolikus lakott.

– Hogyan tudják karban tartani a menyházaihoz hasonló helyzetben lévő templomokat?

– Hál' Istennek, a helybeli polgármesteri hivatalok általában pozitívan állnak a katolikus templomokhoz is, ezért a lehetőségeik mértékében segíteni próbálnak. Itt említeném meg a Pécskai Polgármesteri Hivatalt, amely rendszeresen támogatja a tornyai és a szederháti templomjavítási, karbantartási munkálatokat, amiért ezúton is köszönetet mondok.

– Köszönöm szépen a tájékoztatást!

– Én köszönöm a lehetőséget!

(BALTA)

Működő lelki közösségek

FOLYTATÁS AZ I. OLDALRÓL

Tekintve, hogy a rendház a kultúrházzal és a templommal egy épületkomplexumot képez, a rend tulajdona, annak a bevételeiből fedezték a karbantartási, javítási munkálatokat, amelyeket az aradi önkormányzat is évente támogat. A rendház felújítása lassan befejeződik, utána a templom felújítása következik. Az elfogadható állapotban van, nem szenvedett különösebb károkat.

Ünnepekre külön ajátatosságokat, szolozsmákat, vesperásokat szerveznek, főünnepekre lelki napokat, triduumokat hirdetnek, tervezik a lelki napok szervezését különböző korszaltályoknak is.

1878-tól a román állam tulajdona a parókia?

Ft. Sándor Tivadar arad-gáji, szentpáli, illetve sofronyai plébános 1972 óta szolgál Arad-Gájban, illetve 13 éve Szentpálon és Sofronyán összesen 1500-nál több hívet. Közülük 900 aradi, 450 szentpáli, 220 sofronyai. A hívek 98%-a magyar, ezért a hitélet magyarul folyik, de temetéskor, esküvő vagy keresztelő alkalmával, kérésre románul is szolgál. A közösségépítés a csütörtök esténként a Cari-

Az aradi esperesség legnagyobb egyházközsége a belvárosi minorita templomba jár

tas Házban szervezendő énekórákkal történik, ahol 25-30 hívő népénekeket gyakorol. A hívek együtt ünnepelnek születésnapokat, névnapokat, jó viszonyban vannak a magyar érdekvédelmi szövetséggel, amelynek tagjai a Caritas Házban tartják a gyűléseiket is. Az arad-gáji egy összetartó, nagy, élő közösség.

A gáji templomot a közelmúltban újították fel, jelenleg a központi fűtést szerelik be önerőből. Remélik, a hideg beállásáig elkészül. A sofronyai templom jövőre lesz 50 éves, a felújításán dolgoznak, de a szentpáli templomnak a toronyfüvegét is megrongálta a szeptemberi vihar, ezért azt is javítják, valamint a templom fedelét is át szeretnék rakni.

Egyházi ingatlant nem kaptak vissza, mert a gáji plébánia 1878-ban épült az akkori városi tanács jóvoltából, csak hogy a tekkönyvben az szerepel, hogy 1878-tól a román állam tulajdona. 10 hektár egyházi földet kaptak Szentpál, illetve 7,5 hektárt Arad-Gáj részéről.

Szolgálat a szórvány szórványában

Petar Stojanovics seléndi katolikus plébános az Arad megyei szórvány szórványában, Dezsőházától Menyházáig szolgál. Amint elmondta, Dezsőházán jelenleg mintegy 35 katolikus él, akiknek fele minden vasárnap 9 órától részt vesz a szentmisén. Két

évvél ezelőtt sikerült felújítani a templomot, sőt az egykori egyházi iskolaépületet is, amit nem használnak, de legalább rendben van. A felújítási munkálatokban legtöbbit a helybeli maroknyi, katolikus magyar segítette.

Selénden minden vasárnap 10.30 órakor kezdődik a szentmise a mintegy 25-27 katolikus hívő számára. A templom elég jó állapotban van, a parókián lakik. Az egyházi földet visszakapták.

A borossebesi katolikus templomban vasárnaponként 12 órától tart szentmisét a mintegy 80 katolikus hívőnek. Az ottani templom tőrhető állapotban van, a híveknek mintegy harmada rendszeresen látogatja.

Innen Körösbökénybe utazik, ahol még mintegy 10 híve él. A jókora templom igen leromlott állapotban van, de a felújítására benyújtott pályázatra mintegy 400 ezer lejnyi támogatást vár az államtól.

Innen Menyházára vezet az útja, ahol már csupán 3 híve él, de a szentmiséken részt vesznek a gyógyítóközpontba beutalt katolikusok is.

Régebben kijárt misézni Honctőre is, ahol a templom még megvan, de az ott élő két híve már nagyon idős, nem jár a szertartásra, ezért nincs értelme kiutazni – mondta el érdeklődésünkre Petar Stoianovics katolikus plébános.

Veszélyben a Felső-Bega völgye református templomai

FOLYTATÁS A II. OLDALRÓL

Jelenleg nem történik semmi, meg van vásárolva a munkálatok folytatásához szükséges vas és kavics. Kifutottunk az időből, az idén már nem tudunk csinálni semmit. Ahhoz, hogy jövőre folytatni tudjuk a munkát, még a betonra kellene pénz és persze a munkadíjakra.

A bálinci önkormányzattól is kaptunk támogatást idén, ebből tudtuk kifizetni a felújítási tervet. A szakértői vizsgálat is rengeteg pénzbe került, akárcsak a felújítási terv, saját forrásból meg a bálinci önkormányzat támogatásával ezt ki tudtuk fizetni. Állhatnánk jobban is, de legalább már tudjuk, mi a probléma, mit kell csinálni, és úgy gondolom, hogy ez a legnagyobb haladás, ami történt azóta, amióta itt vagyok. Most legalább van egy szakvélemény arról, hogy mi a gond, mit kell tenni, megvan a kezünkben a hatalmas dosszié a szakértői véleményezéssel meg a felújítási tervvel, meg kell találnunk a kompetens szerveket, akik tudnának támogatni. Tavaly tavasz óta betettük az ablakokat, nincs huzat a templomban, nem járnak be a gablombok, varjak, tisztán lehet tartani. Május 1-jétől van gondozónője a gyülekezetnek, állandó jelleggel takarít” – mondta a lelképásztor.

A szapárfalvi református templom 1909-ben épült és nagybodófalvi társához hasonlóan, egyedi stílusban emelték. „Szapárfalván nem annyira súlyos a helyzet – mondja Csizmadia Ferenc szapárfalvi lelképásztor –, vízszedési gondok vannak, amit részben az okozott, hogy a tető egyik fele meg volt javítva, a másik nem. Több helyen is beázott, illetve beszakadt a mennyezet, a falak kívül-belül embermagasságban vízsek, penészesek, a padlózat is hasonlóképpen, mindhárom torony is beázott, faszervezetei rothadtak, a vakolat hullik le magától. Statikai problémák nincsenek, bár van egy repedés a falon. Ami nagyon sürgős lenne a három tornyot megjavítani, a nagyot meg a két kicsit, annak a faszervezetét, ez az, ami eléggé korhadt. Meg kell oldani a talajvíz-elvezetést mindenféleképpen, a padlózatot ki kellene szedni és új padlózatot tenni. A templomot vakolni kell kívül-belül, új színt adni neki, és szeretnénk a villanyhálózatot lecserélni. Gond továbbá az ajtók állapota, repedezettek, töröttek, egy nagyobb szél kicsapja őket. A fenti gondok ellenére használjuk a templomot, de mivel fűtés nincsen, télen az imaterembe költözünk. Sikerült automatizálni a harangokat, a toronyablakokat mind a négy oldalon kicseréltük. Elkészítettünk egy teljes felújítási költségvetést, kb. 500 ezer lejbe kerülne a nagy torony és két kicsi torony kijavítása, kívül-belül a vakolat. Ebben az összegben nincs benne a villanyhálózat cseréje és a talajvíz elvezetése. Ezekkel együtt 600-700 ezer lejbe kerülne a templomfelújítás.

Két rossz állapotban lévő, felújításra váró templomot és két, egyenként 150-200 lelket számláló református gyülekezetet „örökölt” nt. Csizmadia Ferenc szapárfalvi lelképásztor, amelyeknek gondját kell viselnie. Saját erőből sem a nagybodófalvi, sem a szapárfalvi gyülekezet nem tudja felújítani a templomát.

„Hova tudnék fordulni segítségért, kihez? – teszi fel a kérdést Csizmadia Ferenc. – Az Emberi Erőforrások Minisztériumához és a román államhoz, a Kultuszminisztériumhoz a pályázatokat leadom, de ezek is időigényesek, kevés az idő arra, hogy leüljek és írjam a pályázatokat. Ha volna segítségem, akkor jobban menne a pályázattírás. Talán az kellene, hogy jobban figyeljenek ránk, mint az igazfalviakra, és akkor mi is előre tudnánk lépni a templomok felújításával.”

Nt. Bódis Ferenc esperes szerint felújításra szorulna a szigetfalui és az újmósnaici református templom is. Szigetfalun 1990-ben volt egy nagyobb templomjavítás, majd a 2005-ös árvíz után a templom újra meg lett javítva.

A nagybodófalvi református templom

A szapárfalvi templom

Az újkissodai templom

Most újból felújításra vár a templomtorny és templomfödél, valamint a felázott falak, a munkálatok kb. 25 ezer euróba kerülnének.

Az 1907-ben épült újmósnaici református templom a település központi parkjában áll magas, karcsú tornyával.

A torony díszteglával fedett, a templom pilléreit bádorgurkolat védi. Tíz ólomüveges ablak díszíti a templomot, ezeket 2007-ben restauráltatták, a templombelső 2005-ben felújították. Tennivaló azért itt is akad: a templom külseje teljes felújításra szorul, és a tornyot statikailag meg kell erősíteni. A munkálatok becsült költsége 430 000 lej (30 millió HUF).

Száz épület közül választották ki támogatásra a református templompalotát

Temesvár legrégebbi református templomának, illetve a közösségi tereknek, lakásoknak és üzlethelyiségeknek otthont adó Mária téri templompalotának a külső felújítása 2009-ben kezdődött el. „Az egyházközség pályázatot nyújtott be a városvezetés és a németországi GTZ Alapítvány ingatlanfelújítási programja keretében – nyilatkozta nt. Fazakas Csaba lelképásztor –, 100 épületből ötöt választottak ki. Az öt között volt a református templompalota is, nagy valószínűséggel a forradalom 20. évfordulójára való tekintettel. A költségek 70%-át az alapítvány fizette, 30%-át az egyházközségnek kellett előteremtenie.” Az épület homlokzatának a felújítása 2010-ben fejeződött be, de a templom felőli rész díszkivilágítását a temesvári forradalom 20. évfordulójának tiszteletére felavatták. „Annak a felújításnak egyik hiányossága az volt, hogy a tetőjavítást akkor nem végezték el, és ez azóta megbosszulta magát, több ízben voltak problémáink a tetőcserepekkal, és most az erős vihar következtében elég komoly károk keletkeztek a tetőben. A tetőjavítás most éppen zajlik, a vihar következtében több ezer lejes kár keletkezett.”

Nemcsak a reformátusság, hanem a temesvári magyarság szempontjából is jelentős a templomépület, ahol az évek során nagyon sok rendezvény kapott helyet, akár az egyházközség, akár az RMDSZ vagy más kulturális, illetve civilszervezet szervezésében. „Ez egy közösségi tér, és mi nyitottak vagyunk, hiszen ami a magyar közösség építését és megmaradását szolgálja, az természetesen helyet kap akár a templomban, akár az Újvárossy Ernő Teremben” – nyilatkozta nt. Fazakas Csaba lelképásztor.

2019-re elkészül

az Új Ezredév Református Központ

Magyar kormánytámogatással és európai uniós támogatással folytatódik a temesvári Új Ezredév Református Központ építése, a világhírű magyar építész, Makovecz Imre tervei alapján. Gazda Istvántól, az Új Ezredév gyülekezet lelképásztorától megtudtuk: jelenleg a templomépítés kevésbé látható részei folynak, a tervezések elkészültek, és a kis koncertépület kivitelezési tervei most kerülnek fel a világhálóra, ahol majd jelentkeznek azok a cégek, amelyek részt szeretnének vállalni a munkából. December 1-jéig lehet pályázni a kivitelezésre, azt követően indulhat el az építkezés és jövő június végéig fel kell építeni a kis hangversenytermet. „Zongorával fenszerte teremről beszélünk, amelyiket a Konzervatórium rendelkezésére szeretnénk bocsátani, azzal a feltétellel, hogy állandó zenei életet hoznak ide a Központba, és heti rendszerességgel és ezt vállalják is – mondta Gazda István lelképásztor. – Ennek a kör alakú épületnek az alagsorában lesz a magyar klubnak a folytatása. Ez a temesvári magyarság találkozási helye lesz, ellazulási lehetőség, egészen meccsnézésekig, akár születés-névnapi megünnepléséig. Természetesen előadások, rendezvények számára is helyszínt biztosítunk, de a gyülekezet számára is rendezünk itt eseményeket, gyülekezeti alkalmak megünneplését. A templom és a konferenciapalota tervezése a végső szakaszhoz érkezett.

A konferenciaterem alapjainak a kiadását, a templom falainak emelését valamikor 2018 februárjában szeretnénk elkezdni, akkor lennénk olyan mértékben készen a tervekkel. 2019 végére szeretnénk befejezni az építkezést, az elképzelés az, hogy a forradalom 30. évfordulóját itt helyben tudnánk megünnepleni.”

Az Új Ezredév Református Központból még csak két épületszárny készült el, de folyamatosan tartanak itt különféle rendezvényeket. „Már a legelején is elmondtuk: nem az Új Ezredév gyülekezetnek van szüksége erre a Központra, nem magunknak építjük – mondta Gazda István lelképásztor –, persze mi is szervezünk itt sok mindent, konferenciákat, az uniós projektjeink keretén belül és azokon kívül is. Bármilyen magyar rendezvény számára helyet biztosítunk bérmentesen. November hónap folyamán két konferenciára is sor kerül majd a Szórvány Alapítvány szervezésében, a Baráti estéket havi rendszerességgel megszervezzük, de könyvbemutatóknak, előadóesteknek, képzőművészeti kiállításoknak is rendszeresen helyszínt biztosítunk. Elsősorban magyar központként szeretnénk üzemeltetni, de nyitnánk a város irányába is a művészet, a zene, a konferenciák területén. 2019 végén Isten segítségével felavatjuk az Új Ezredév Központot, de ha még lesznek is utómunkálatok 2020-ban, 2021-re biztosan elkészülünk, hiszen a másik célunk az, hogy az Európai Kulturális Főváros-programok keretében itt bemutakozna a magyar Temesvár!”

Végezetül ki kell emelnünk a temesvári-újkissodai, nagyvárosi szórványgyülekezet kimagasló teljesítményét, amely saját tornyos templomról álmódott, és ezt az álmodást Isten segítségével, nt. Bálint Sándor lelképásztor vezetésével, gyakorlatilag saját erőből meg is valósította!

A melléklet megjelenését a

BETHLEN GÁBOR
Alap
támogatta.

„Ahol elfogytak a hívek, ott a templom Isten kezében van”

A közel ezeréves múlttal rendelkező Csanádi Egyházmegye romániai részén 1930-ban hozták létre a Temesvári Római Katolikus Egyházmegyét. A kommunista diktatúra éveiben a zömmel katolikus vallású német lakosság tömegesen kivándorolt erről a területről, és sok esetben a plébános is közösségével tartott. 1987-ben még 145 plébánia működött az egyházmegyében, de már csak 100-nak volt plébánosa. Az 1989-es változások után mintegy 120 000 katolikus hagyta el a területet, a plébániák egy részét lefokozták filiákra. 1992. január 1-jétől a négy megyében (Arad, Temes, Krassó-Szörény és Mehedinți), amelyek az egyházmegyéhez tartoznak, már csak 73 plébánia működik. A bányászati római katolikus templomok egy része plébános és hívek nélkül maradt. Msgr. Roos Márton megyés püspökkel a Temesvári Egyházmegye templomainak a helyzetéről beszélgettünk.

– Az egyházmegye templomai közül egyesek szépek, tiszták és jó állapotban vannak, de olyanok is vannak, ahol kevésbé jó a helyzet. Ahol a közösség főleg német nemzetiségű volt, ott majdnem elfogytak a hívek, és a templom a Jóisten kezében van. Van olyan település a Bánságban, ahol már egyetlen katolikus lélek sincs. A templom még megvan, de már olyan ember sincs a faluban, akire a templomkulcsot rá lehetne bízni!

Az egyházmegyében a templomépületeket valahogyan karbantartjuk, legalább annyira, hogy a tetőzet legyen rendben, be ne ázzon a templom. Minden évben 10-15 templomot rendbe teszünk a saját erőnkkel, illetve a hívek hozzájárulásával is. Jelenleg elég jól karban vannak tartva a templomaink, de eljön majd az idő, amikor a templomsisakot vagy ki kell cserélni, vagy lebontani, hogy ne jelentsen veszélyt az esetleges ledőlése. A szeptember 17-ei vihar is elég sok kárt okozott. Olyan templomokban is kárt tett a vihar, amelyek biztosaknak látszottak, nagy ereje volt a viharoknak és sok cserepet levett.

– Melyek azok a Temes megyei települések, ahol elfogytak a katolikus hívek?

– Az egyik ilyen település Baracháza. Nehéz helyzetben van Réthát (Wiesenheim) is, ahol az utolsó német hívő két éve meghalt, de még vannak szlovákok a faluban, akik fenntartják a templomot. Nagyon szép a templom, de költséges a fenntartása. Nagyon sok olyan település van az egyházmegyében, ahol száz alatt van a hívek száma, főleg olyan plébániákról van szó, ahol elsősorban németek laktak. Temes megyében a legváltásosabb a helyzet, mert többségben német közösségek voltak, amelyek teljesen elfogytak.

– Mi lett a katolikus templom sorsa, ahol elfogytak a hívek?

– Temes megyében két olyan falu is van – Újhely és Bogdargós –, ahol a templomot átadtuk az ortodox közösségnek. Az utolsó német hívek a püspökségre jöttek és javasolták, hogy adjuk át a templomot a román lakosságnak. A temesvári irgalmasok temploma a rend tulajdona, 1990 után jöttek a magyarországi provinciától, és ők adták át a görög katolikusoknak, mert nekünk nincs akkora szükségünk rá. Ezenkívül több olyan templom is van, ahol szolgálnak az ortodox kollégák is.

Ahol még van katolikus közösség, azokban a templomokban szentmisét is tartanak, legalább minden második vasárnap. Ahol van plébánia, ott minden vasárnap van szentmise, de sok helyen hétköznapi szinten is tart szentmisét a plébános.

– Melyek a legrégebbi templomok az egyházmegyében?

– Középkori templomaink nincsenek az egyházmegyében, mert a török idők után újra kellett építeni valamennyit. Nagycsanádon még megvannak a középkori templom romjai. Glogovácon (Arad megye) jelentős középkori templom romja maradt fenn, valamikor az aradi prépostság temploma volt.

A Bánság szerbiai részén található az aracsi templomrom, amely Szent István-kori alapokkal rendelkezik, később átépült más stílusban. A Bánság magyarországi részén, Kiszomboron található a középkori Körtemplom, amely jelentős műemlék. Vannak még régi körtemplomok az egyházmegyében, de egyik sincs Temes megyében.

Temesváron majdnem mindegyik római katolikus templom 50 évnél idősebb, ami azt jelenti, hogy mindegyik védett műemlék. A Dóm-templom a legrégebbi és a legfontosabb, de ott van az irgalmasok temploma, a józsefvárosi és gyárvárosi plébániatemplom (Millenniumi templom), az erzsébetvárosi neogótikus stílusú templom, a freidorfi plébániatemplom.

A piarista templom a rend tulajdona volt, akárcsak az iskola épülete, de papíron a katolikus egyház tulajdonaként szerepel. A rendek azt mondják, hogy ők szegények, hozzájuk fordulnak, a piarista templom is a mi gondozásunkban van. Nagy feladat a Piarista épületgyűjtés felújítása, ahol templom és iskola van. Egyelőre csak remény van, hogy lehet pénzt szerezni a felújításra, lassan, részeken lesz felújítva.

– Melyek azok a templomok, amelyeket sikerült felújítani és milyen forrásokat használtak fel a felújításhoz?

– A temesvári Szent György-székesegyház felújítása európai uniós forrásokból folyamatban van. Szép felújított templom található Nagyszentmiklóson, Nagycsanádon többször is felújították a templomot, de Billéden is szép és rendben van a templom. Gyertyámoson és Zsombolyán is felújított-

ták a templomot, költséges volt a felújítás, sokat segítettek a németek, akik kivándoroltak. Folyamatban van Gottlob, Nagyósz, Kisósz templomainak a felújítása. A plébánosok kezdeményezésére mindig vannak templomok, ahol felújítási munkálat folyik.

Templomjavításra a kormány, a megye, a polgármesteri hivatalok adhatnak pénzt. Nagyon sok függ a személyi kapcsolatoktól, a parlamenti képviselőknek néha sikerül szerezniük kisebb-nagyobb összegeket templomfelújításra. Külföldi

Vannak építészeink, mérnökeink a püspökségen, akik segítenek, tanácsokat adnak azoknak a plébánosoknak, akik a templom felújításán dolgoznak, de az egyházmegye szűkös forrásából mi hozzá tudunk járulni a munkálatokhoz.

Sokat tett az Ybl Lajos műépítész tervei alapján felépült temesvár-gyárvárosi Millenniumi templom felújításáért Kapor János plébános, aki a Magyar Kormány támogatásával és a temesvári önkormányzat segítségével újíttotta fel az idén 116 éves templomot. Heinrich József plébános erőfeszítéseinek köszönhetően megújult az utóbbi években az óteleki templom is, a munkálatok költségét az RMDSZ által kiemelt összegű támogatásból és az óteleki hívek adományaiból teremtették elő, de az ótelekiek közmunkával is kivették a részüket a templomfelújításból.

A templom és az iskola

A piarista épületgyűjtés, a Székely László műépítész által tervezett remekművet 1909-ben szentelték fel, akkor adták át a használatnak a gimnáziumi részleget, a kollégiumot és a rendházat. 1912 januárjában szentelte fel a piaristák templomát Glattfelder Gyula csanádi megyés püspök. A piaristák a gimnázium épületét, a kolostort, a kollégiumot és a templomot egy épületgyűjtésnek szánták, és egy intézményhez is tartozott. A piarista templom sokáig kápolnaként szerepelt, egy intézmény imahelye, misézőhelye volt.

1948-ban megtörtént az államosítás, a templom és az iskola útjai szétváltak: a piarista gimnázium épületét átadták a műszaki egyetemnek, a templomot 1974-ben visszaadták az egyházmegyei Főesperességnek. Először Erdély István, a piarista gimnázium volt tanára, majd Való Ferenc vezette a templomot, ők ápták a piaristák örökségét, ők hívták össze a vendiák-találkozókat, ők vitték tovább a piarista lelket.

„A piarista templom ma nem plébánia, de úgy szólván az egész temesvári magyarság ide jár szentmisére – nyilatkozta kiadványunknak Kocsik Zoltán, a piarista gimnázium szellemi örökségét felvállaló Gerhardinum Római Katolikus Teológiai Líceum igazgatóhelyettese. – Ez az egyetlen katolikus templom Temesváron, ahol csak magyar nyelvű szentmise van. Sokan jártak ide a volt piarista diákok leszármazottjai közül, gyerekeik, unokáik, de minden második héten egyetemista misét is tartottak itt és a katolikus líceum is használta a templomot. Jelenleg naponta két szentmisét tartunk, mindennap van egy diákmise és egy mise a hívek számára, vasárnap két szentmisét tartunk fél 12-kor és este 6 órakor.

2005-ben a piarista rend visszakapta az épületgyűjtést, és átadta 99 éves használatra az Egyházmegyének, azzal a feltétellel, hogy itt katolikus iskola működjön. A Gerhardinum Római Katolikus Teológiai Líceum már az 1992–1993-es tanévtől kezdve elindította azt a nevelési és oktatási folyamatot, amit immár 25 esztendeje kötelességtudóan végez. Az egyházmegyében ez az egyedüli katolikus iskolaközpont, van még ezen kívül egy katolikus óvodánk, amelyet a Notre-Dame-nővérek gondoznak.”

A bánsági sokszínűség kicsiben itt megtalálható

„Az egész bánsági katolikus közösség számára nagy jelentőségű ez az épületgyűjtés: a magyar osztályok mellett román nyelvű osztályok is működnek, ahol nemcsak román gyerekek, de horvátok, szlovákok, csehek és bolgárok is vannak. Az iskola célja a keresztény értékeken alapuló nevelés, a felekezeti és nemzeti identitás megőrzése. A bánsági sokszínűség kicsiben megtalálható a mi iskolánkban, a diákjainknak meg kell tanulniuk egymással együtt élni. A piarista iskolában ez régi hagyomány volt, a két világháború között dúlt a nacionalizmus, de a piarista atyák egy nagyon békés együttélést szorgalmaztak itt, magyarok, németek, románok, szerbek együtt tanultak. Az iskola román nyelvére váltott az első világháború után, de volt anyanyelvűje mindenkinél, és a maga felekezeti oktatása is megvolt. A katolikus pap mellett bejárt a szerb ortodox pap, a román ortodox és görög katolikus pap, a magyar református, lutheránus lelkész, sőt még a zsidó rabbi is, annyira nyitott és európai gondolkodást képviseltek, amikor ez nem volt divatos.”

PATAKI ZOLTÁN
FOLYTATÁSA A VI. OLDALON

segítséget is lehet szerezni, a magyar kormány főleg a magyar közösségek templomainak a felújítását támogatja. Németországi egyházi intézmények is vannak, ahonnan lehet pénzeket szerezni. Ilyenek a Renovabis vagy Kirche in Not Königstein, de komoly segítséget nyújtott a Stuttgarteri Egyházmegye. A Müncheni, a Kölni Egyházmegye komoly összegeket adott például a máriaradnai kegytemplom felújítására.

Templomok felújítására gyűjtenek az innen elszármazott hívek pl. Zsombolya esetében. Vannak olyan községek, ahol a Németországba kivándorolt elszármazottak összetartanak, jól meg vannak szervezve és szép összegeket gyűjtenek össze az egyháznak, mint például az Arad megyei Újszentannán. Az itteni egyházközségek szegények, a zömmel idős hívek nyugdíjuktól élnek, nem tudnak hozzájárulni a templomok felújításához.

A piarista templom

„Ahol elfogytak a hívek, ott a templom Isten kezében van”

FOLYTATÁS AZ V. OLDALRÓL

Több millió euróba kerülne a felújítás

2005-ben egy romhalmazzal került vissza az egyház, a templom és az iskola is nagy renoválásra szorul. Belülről a Temesvári Egyházmegye jötevék útján felújította az iskolaépületet, az osztályok és, ami az iskola életéhez szükséges, az fel van újítva, jó állapotban van. A tetőt 2010-ben javíttatta meg a püspökség, de a templomtetőt akkor kimaradt a felújításból.

A piarista épületegyüttes felújítása becslések szerint több millió euróba kerülne. „Egy európai uniós támogatásra várunk, de sajnos iskolák számára még nem nyitották meg az anyagi forrásokat. A magyar állam is szándékozik beszállni, elsősorban a katolikus óvoda fejlesztésébe. A piarista templom a hívek adományából él, a közöltséget ki tudjuk fizetni. A polgármesteri hivatal vállalta az iskola közöltségeit, a fenntartásába még a püspökség is besegít. A hívek és adományozók jóvoltából sikerült egy orgonát is vásárolni a templom számára, lassan sikerül felújítani a vitráliákat. A templomépület egyik része egy kicsit megsüllyedt és jövőre sürgős beavatkozásra lesz szükség.”

„Közösséget építeni nehezebb, mint téglából házat építeni”

A józsefvárosi plébániatemplom Temesvár egyik legrégebbi temploma. A török idők után újjáépítették a várost és újjászervezték egyházi szempontból, középkori templom nem is maradt. A józsefvárosi plébániatemplom 1774–75 között épült késői barokk stílusban. A Józsefváros akkoriban telepés község volt. Német Majoroknak nevezték. Később a plébánia számban nagyon megnőtt, főleg a vasútnak és a gyáraknak köszönhetően. Az első világháború előtt 12 ezer híve volt a józsefvárosi plébániának!

Háromezer férőhelyes bazilikát terveztek a Józsefvárosnak

„Már a századforduló után felmerült az ötlet, hogy új, háromezer ember befogadására alkalmas templomot építenek a Józsefvárosnak – nyilatkozta kiadványunknak Ft. Szilvágyi Zsolt plébános –, Foerk Ernő el is készítette egy bazilika stílusú templom terveit. Létrehoztak egy templomépítési együletet, és gyűjtötték a pénzt, amelyre lakásokat vásároltak a Józsefvárosban. Közbejött az első világháború és maradtunk ezzel a templommal, amely jelenleg a plébániánknak nagyon megfelelő. Annál is inkább, mert a plébánia területén két katolikus templom van, a plébániatemplom és a XIX. század végén épült zárdatemplom. Mindkettőt használjuk, de a pasztorális tevékenységeket főleg a plébániatemplomra összpontosítjuk. Legutóbb 2009–2010-ben lett felújítva a templom, véleményem szerint jól sikerült a felújítás. Egy gondot nem tudtak megoldani: minden beavatkozás ellenére a falakban nem tudták megállítani a víz előrehaladását. A talajvíz, a sálettrom a templom jobb oldalánál veti le a vakolatot, ezért ez újra felújításra szorul.”

Egy hely, ahol a közösség élni tud

2016. október 22-én áldotta meg Msgr. Roos Márton megyés püspök az új plébániaközpontot. „Nekem fontos ezt a kifejezést használni, mert távolról sem csak papi lak vagy iroda a plébánia épülete, hanem próbáltunk olyan közösségi teret teremteni, ahol a jelenlegi igények szerint a plébánia élni tud, kezdve a gyermekektől, a családosokon át a nőszövetségig és az idősekig. Az épület az egyházban nem min-

den: sokszor beletemetkezünk az építkezésbe, a javításba, de fontos, hogy a célt ne veszítsük el a szemünk elől: az épület csupán egy eszköz ahhoz, hogy a közösségünk élni tudjon, legyen egy hely, ahol a rendezvényeit, a találkozásait meg tudja tartani. A józsefvárosi hívek száma mintegy 1200 lélek, száz év alatt a tizedére apadt a római katolikus vallásúak lélekszáma. Ennek a közösségnek mintegy kétharmada magyar, kisebb számban német, de van itt egy élni akaró román közösség is.”

Mi zajlik a plébániaközpontban?

„Itt, ebben a házban magyar nyelven, román nyelven és német nyelven is tartunk foglalkozásokat, ez a katolikus egyház életéhez hozzátartozik. Gyermekekkel foglalkozunk, különféle csoportokban: a szünetekre való előkészületek, az elsőáldozás, a bérmeletkezésre való előkészítés, de azon kívül próbálunk gyermektalálkozókat, rendezvényeket szervezni, ahol sokszor kreatívan, játékosan próbáljuk továbbadni azt, amit a hitünkben nagyon fontosnak és értékesnek tartunk.

A józsefvárosi plébánia jó helyen van: körül van véve iskolákkal, ami több munkát, de több lehetőséget is ad. A magunk módján ezt próbáljuk kihasználni, gondolok itt elsősorban a Bartók Béla Elméleti Líceumra, ahol a gyermekek 60 százaléka római katolikus. Kiseb csoportban a környező román iskolákban is vannak fiatalok, akik ide járnak hittanórára.

Ami nekem szívügyem, az a családokkal való foglalkozás. Éveken át csak fiatalokkal foglalkoztam, a katolikus líceumban voltam és azt láttam, ha a családokkal nem foglalkozunk külön, akkor a fiataljainkat szabadon engedjük. Nekik külön csoportokat kell felajánlani, tegnap este is családok találkoztak, legközelebb pedig egy híres neveléskutató, Pécsi Rita tart előadást a kisgyermek neveléséről.

Tartunk jegyesoktatást a fiataloknak, felkészítjük őket a házasságra, de nem csupán az esküvőre, úgy gondoljuk, hogy néhány útravalót továbbadunk, a keresztesítésre is előkészítjük a szülőket. A nőszövetség, imacsoportok találkoznak itt, nincsenek óriási csoportjaink, de itt a szórványban tudunk örülni minden embernek, aki eljön hozzánk. A közösségi építkezés az egyháznak nagyon fontos feladata, bár tudjuk, hogy nehezebb az embereket

összetartani, mint téglából építeni egy házat. Én úgy látom, hogy ez a fő feladatunk, és remélem, hogy a Jóisten embereket, erőt, munkatársakat ad, hogy ezt amennyire lehet, továbbvigyük.”

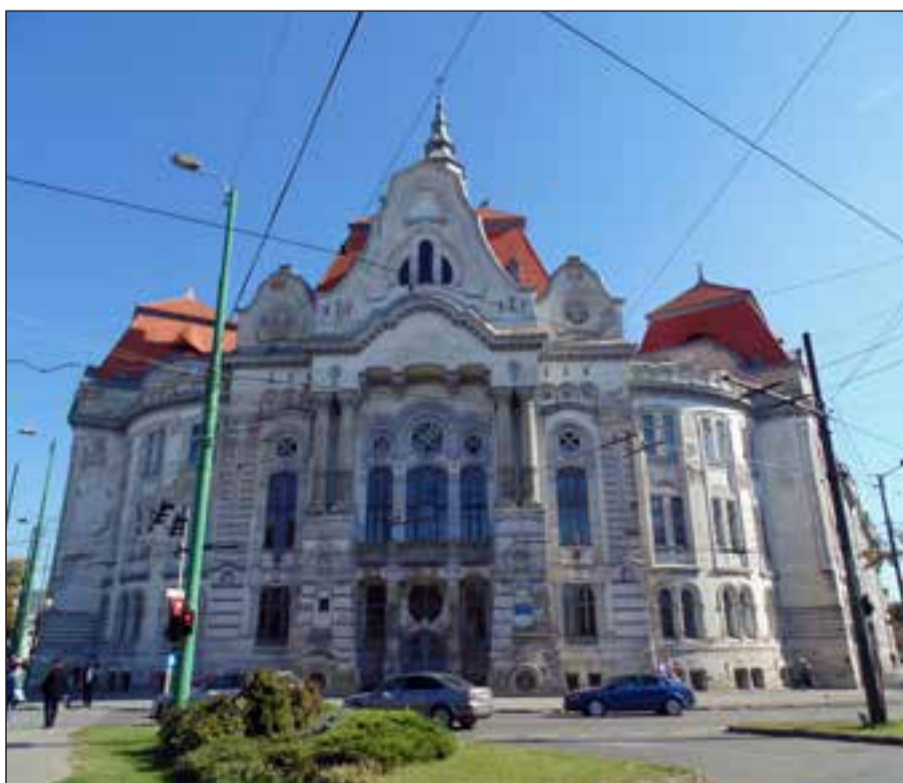

A dóm

Szórványfőiskolai kollégium az egykori árvaházban

Az egykori leányárvaház épületében egy szórványfőiskolai kollégium létesítését tervezik. „Régi vágy teljesülne, már a 90-es években felmerült egy ilyen kollégium létesítésének a gondolata, ami most hamarosan beindul. Az egyház az épületet nyújtja ehhez a létesítményhez, remélem, hamarosan beindulnak a felújítások.

Én ebben is egy lehetőséget látok, ha arra gondolunk, hogy a templom mögött ott van a katolikus óvoda, amely szintén erős magyar csoporttal működik, itt van a Bartók Béla Elméleti Líceum. Ha lesz egy főiskolai kollégium is, akkor kisgyermektől kezdve itt minden korosztálynak helye lehet, ezért mondom, hogy a józsefvárosi plébánia olyan helyen van, ahol elég nagy a munkatér, és ez így jó!”

A Gerhardinum épülete

A józsefvárosi templom